

hvorvidt man kan gaa ind paa dem eller ikke. Jeg tror ikke, det kan negtes, at jeg i det Hele har filltet mig paa et indøefommende Standpunkt, og det er ogsaa blevet indrømmet af den ærede Rigsdagsmand, skjøndt det er sjældent, han indrømmer mig Noget; men maatte mener han, at han har gjort for stor en Indrømmelse. Smid- lertid vil jeg sige, hvad jeg allerede tidligere har sagt, at jeg netop tror, at Skolesagen er af en saadan Beskaffenhed, at der kan gøres adskillige Indrømmelser med Hensyn til de enkelte positive Lovbestemmelser, fordi det dog her væsentlig kom- mer an paa den Sver, Varme og Tillid, hvormed man gaar ind paa denne Sag, og fordi de aande- lige Kræfter, der skulle tages i Beslag og virke medføre, at man befinder sig paa et andet Stand- punkt, end naar der er Spørgsmaal om at bygge en Vej eller at anlægge en Jernbane. Ganske vist kan der ogsaa være megen forskjellig Hensyns- tagen i saa Henseende, men derom kan man dog forelægge noget Bestemt og sige: Naar det og det indføres i Loven, kommer Veien til at ligge saa og saaledes; med Hensyn til Skoleloven er For- holdet ikke ganske det samme. Dertil kommer, hvad jeg ogsaa tidligere har sagt, at der desuden er flere Punkter i Loven, med Hensyn til hvilke jeg selv har havt nogen Tvivl, og hvor jeg tilbøls er paavirket ved Udtalelser fra andre Sider under de store Forhandlinger, som have været førte. Med Hensyn til disse Punkter havde jeg netop ønsket og, om man vil, glædet mig til en gunstig Modtagelse; men jeg indrømmer min Alusion i saa Henseende, en saadan Modtagelse som den, der er bleven mig til Del, havde jeg paa ingen Maade ventet mig. Er der nogen Sag, hvori man af alle Grunde kunde have ventet, at der var Leilighed til at gaa ind paa en anden Behandlings- maade, var det denne. Jeg tror imidlertid som sagt, at der vilde være Grund til at søge at faae at se, for hvilken Mening Stemningen er stærkest, om det maatte være for den, som er frem- kommen fra den anden Side, eller for den, jeg endog tilbøls selv har sluttet mig til, men det kan ikke opnaas ved almindelige Talemaader og Udtryk som dem, der fremkomme navnlig ved 1ste Behandling; det kan kun erfares, naar der kom- mer til at foreligge, hvad man ønsker, og hvad man vil gaa ind paa. Jeg tror nu omtrent at have besvaret den ærede Rigsdagsmands Udtalelser til mig, og jeg haaber saaledes, han vil tage un- der Overveielse, om han maatte vil stemme for Sagens Overgang til 2den Behandling. Det andet Fore- drag, jeg skal omtale, holdtes af det ærede Medlem, som idag aabnede Forhandlingerne (L. Larsen), og jeg maa tilstaa, at dette Foredrag ogsaa var mig i høi Grad forbausende. Den ærede Rigsdags- mand gif ikke ind paa Enkeltheder og rettebe, saa- vidt jeg forstod ham, heller ikke Spørgsmaal til mig, han var overhovedet nærmere ved at holde en Digtaale end at henvende sig til mig, skjøndt jeg

dog tror at kunne vise, at jeg staar i min per- sonlige Kraft, saaledes at jeg vil være i Stand til at kunne optage de Forhandlinger, hvormed der kan være Spørgsmaal i en saadan Sag som Skole- sagen. Den ærede Rigsdagsmand holdt sig mere til almindelige Tanker, og jeg kan ikke negte, at det forekom mig, at de søgte at samle sig om to Momenter, som jeg virkelig ikke her kan unblade at fremhæve, fordi de maatte i flere Henseender kunne bringe Lys. Den ærede Rigsdagsmand havde ikke mere end disse to Momenter. Det ene var mere en Høielse, og naar jeg atter turde bruge et fremmed Ord, vilde jeg kalde det en dyb Sym- pathi for en vis Anskuelse og Retning i Skole- sagen og udenfor Skolesagen, som han vel ikke, i det Mindste ikke saavidt jeg hørte, udtrykkelig betegnede med sit Navn, men jeg feiler vist ikke, naar jeg siger, at det var den Opfattelse, man kalder den grundtvigianske Opfattelse. Deri var han nu enig; dette var mere en Høielsesfag. Der- næst kom det andet Moment, som maatte ogsaa kunde være en Høielse, men tillige gif mere over paa Erkendelsesgebetet; maatte det kom af en over- ordentlig stor Tro paa og Tillid til den overlegne og storlaaede Dygtighed til at gennemføre Sagen, hvoraf den ærede Rigsdagsmand for Svendborg Amts 3die Valgtreds (S. A. Hansen) er i Be- stidelse. Jeg tager maatte fejl, men det forekom mig, at der deri ligesom laa, at han ikke rigtig troede paa, at de, til hvem han havde en egentlig fast Nærighed, vare sæt skiftede til dette Arbejde, hvormod han troede, at den nævnte Rigsdagsmand var mere end almindelig kapabel til Sligt. Dette skal jeg nu ikke modsigte hverken i den ene eller i den anden Retning, men jeg kan ikke negte, at jeg har en overordentlig høi Grad af Tvivl i nærvæ- rende Tilfælde, forsaavidt den ærede Rigsdagsmand syntes at gaa ud fra, at det, naar disse Retnin- ger kom til at arbejde sammen, vilde salde let at blive enig om Noget, som den ærede Rigsdags- mand for Svendborg Amts 3die Valgtreds nok vilde være i Stand til at give Stikkelse; og at vi da havde det meget efterspurgte Grundlag. Det, der har givet mig Tvivl i saa Henseende, er ikke blot det, at den nævnte ærede Rigsdagsmand under disse Forhandlinger har, som det forekommer mig, holdt sig temmelig fjernt fra det, som dog egentlig har været det Fremtrædende hos de mest fremvægende Repræsentanter for denne Retning, der have havt Ordet her i Salen, men ogsaa fordi jeg af andre Grunde tror at maatte have den Overbevisning, at han i flere Henseender staar overordentlig skarpt imod dem, skarper endog end f. Ex. jeg. Dette er ikke blot en Tro, jeg har, som ikke støtter sig paa Noget, men jeg kan ikke unblade her at tilbagekalde i Grundringen nogle Ytringer af det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgtreds ved en Lei- lighed, der var ganske særdeles stiftet til at lægge hans Anskuelse for Dagen, og som netop kom